

Número 16
Maig 2007

|| A || N || C ||

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya

EL FONS DOCUMENTAL D'ÒMNIUM CULTURAL A L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA.

Òmnium Cultural ha cedit el seu fons documental en comodat a la Generalitat de Catalunya, a través d'un acord que van signar, el proppassat 18 d'abril, el president d'aquesta entitat cultural, Josep Porta, i el conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Manuel Tresserras. El comodat tindrà una vigència de deu anys, i si no es produeix la denúncia del contracte per una de les parts, es prorrogarà automàticament. El fons es conservarà a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

L'associació Òmnium Cultural va ser fundada l'any 1961 amb la finalitat de promocionar la llengua i la cultura catalana. Instal·lada en els seus inicis al Palau Dalmaies de Barcelona, va acollir i finançar entitats com ara l'Institut d'Estudis Catalans, l'Obra del Ballet Popular, l'Agrupació Dramàtica de Barcelona, els Estudis Universitaris Catalans... i ben aviat va començar les activitats pròpies amb la creació de la Comissió Delegada d'Ensenyament, més tard Delegació d'Ensenyament Català, dedicada a la formació i suport de mestres de català i a l'organització de classes de català a l'escola. L'entitat es va estructurar arreu del territori català a través de delegacions locals i comarcals.

Òmnium Cultural ha estat, sens dubte, un referent en la lluita pel manteniment i la recuperació de la nostra llengua i cultura. El 1990 va constituir la Federació Lull d'Entitats Culturals dels Països Catalans, conjuntament amb l'Obra Cultural Balear i Acció Cultural del País Valencià, per tal de coordinar respectivament les actuacions als territoris de parla catalana. Avui, Òmnium Cultural, que ha superat una llarga trajectòria plena d'entrebancs i dificultats, compta amb el suport de 15.000 socis i està immersa en un procés de canvi i modernització per tal d'adaptar-se a les noves realitats.

El fons d'Òmnium Cultural abasta el període de les seves activitats comprès entre 1961 i 1990, i té una extensió de 80,8 metres lineals. La documentació comprèn l'apartat de secretaria (òrgans directius, relacions amb les delegacions pròpies, funcionals i altres entitats; activitats pròpies i gestors d'Òmnium; i també la que fa referència a la promoció i la comptabilitat.

La conservació del fons d'Òmnium Cultural a l'Arxiu Nacional posarà a l'abast dels investigadors una documentació molt valuosa per conèixer la tasca tan important duta a terme per l'associacionisme civil, per tal de preservar en moments difícils la llengua i la cultura d'un poble.

Editorial

SUMARI

Editorial / 1

Temes

Estat del tractament de l'arxiu de procediments judicials (sumaríssims) del Tribunal Militar Territorial Tercer / 2

La Fundació Pau Casals diposita a l'Arxiu Nacional de Catalunya documentació del Fons Pau Casals / 7

Noticiari

Els fons de les cambres agràries locals d'Horta, Sant Martí de Provençals i Sant Adrià / 8

Els llibres d'ordres i decrets de la Conselleria de Proveïments / 9

La Col·lecció del Noticiari del Corpo Truppe Volontaire / 10

L'ANC completa el fons de l'Editorial Juventud, S.A / 10

Barcelona. Ciutat i treball al segle XX / 10

Programes de formació sobre conservació de negatius i positius en color en arxius / 11

La catalogació del fons bibliogràfic Jordi Ventura i Subirats / 11

In Memoriam / 12

Ingressos / 12

L'ANC a la premsa / 15

Agenda / 16

ESTAT DEL TRACTAMENT DE L'ARXIU DE PROCEDIMENTS JUDICIALS (SUMARÍSSIMS) DEL TRIBUNAL MILITAR TERRITORIAL TERCER

Des del mes de maig de 2003, l'ANC està duent a terme el tractament dels procediments judicials militars, més coneguts com a sumaríssims, que es conserven a l'arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercer, amb seu a l'edifici del Govern Militar, a Barcelona.

Es tracta de la documentació que, a partir d'inicis de l'any 1939, van generar els consells de guerra que es van fer arreu de Catalunya, i que juntament amb altres expedients i procediments judicials s'han conservat a la seu del Govern Militar. En aquest aspecte cal tenir present que, acabada la guerra i fins a l'any 1987, no hi havia un tribunal militar amb seu fixa, sinó que cada vegada que havia de tenir lloc un procediment judicial, el comandament superior nomenava un tribunal per celebrar aquest procés. Aquest tribunal estava format per cinc persones i es podia reunir, en consell de guerra, a qualsevol lloc de la regió militar. Un cop dictada la sentència, el tribunal es desfeia i enviava el procediment —la documentació— al comandament militar que, al seu torn, l'enviava a l'auditor i al jutge militar permanent, que era l'encarregat d'aplicar la sentència quan l'autoritat militar superior l'hagués ratificada.¹

L'any 1987 es van crear els tribunals militars territorials, que es van fer càrrec de la documentació, els consells de guerra i els procediments generats per les anteriors autoritats judicials militars extingides. En el cas català, el Tribunal Militar Territorial Tercer, amb seu a Barcelona, és qui custodia els procediments judicials militars produïts al territori de Catalunya.

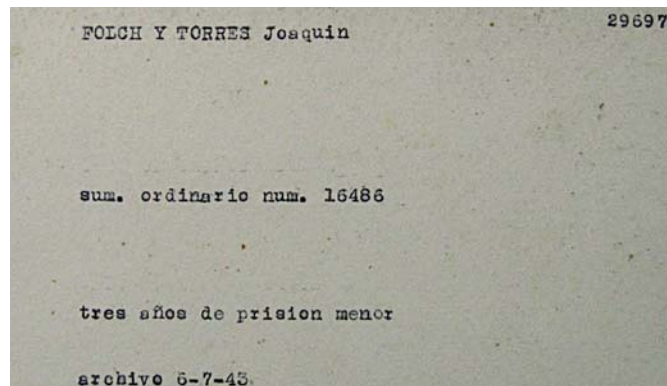
Aquesta documentació ha estat molt sol·licitada darrerament, tant pels propis afectats —per poder demostrar que havien estat represaliats pel franquisme—, com pels seus familiars i, sobretot, pels historiadors que comencen a estudiar la repressió franquista i com va afectar la societat catalana.

L'interès cada vegada més gran per la consulta dels sumaríssims va ser conegut per la *Ponència sobre patrimoni històric i artístic militar relacionat amb Catalunya*,² la qual, l'any 2002, va acordar la proposta d'endegar el tractament de la documentació per tal d'adequar-la i descriure-la correctament i així facilitar-ne l'accés.

Arran d'aquesta proposta es van iniciar els contactes entre el Tribunal Militar Territorial Tercer —com a responsable de la documentació a tractar—,³ l'Arxiu Nacional de Catalunya —com a responsable de la coordinació i direcció del tractament— i l'aleshores Departament de Governació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya, precedent del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació actual, que havia d'aportar els recursos i el personal necessaris per dur a terme el tractament.

Des d'un primer moment, i ateses les necessitats de disponibilitat constant de la documentació per a la seva consulta, els objectius del tractament van ser els de:

- adequar físicament els procediments judicials per garantir-ne la conservació,

Fitxa corresponent al processat Joaquín Folch y Torres. Tribunal Militar Territorial Tercer

- elaborar una base de dades dels processats per descriure la documentació i facilitar-ne l'accés tant del propi Tribunal com dels usuaris degudament acreditats,
- dur a terme la gestió interna del servei de consultes dels procediments.

Amb aquests objectius fixats s'estructurà el tractament en les diferents fases de desenvolupament que passem a exposar.

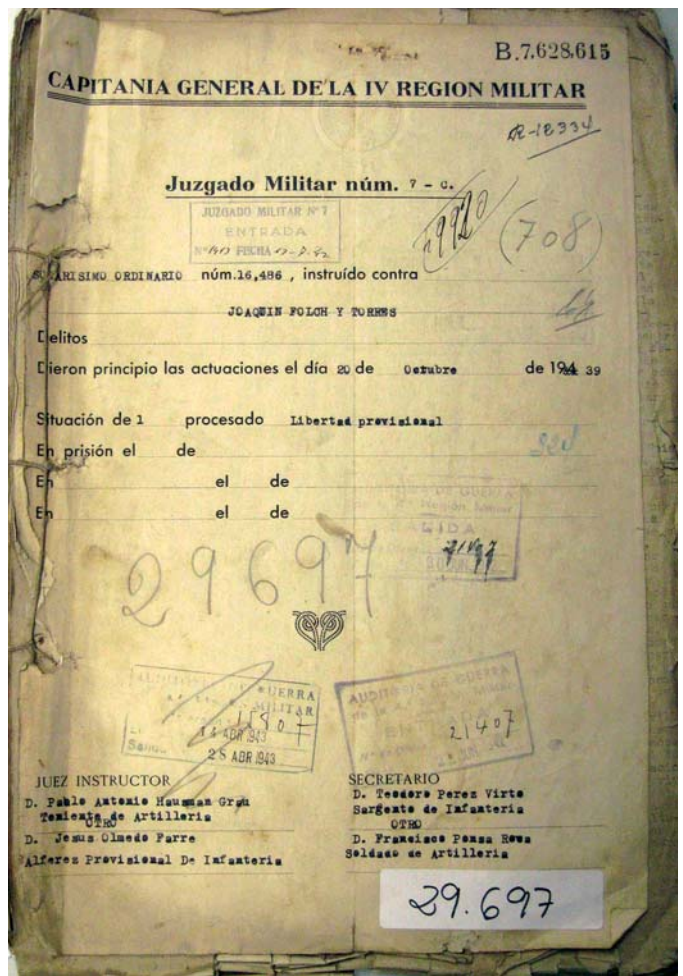
Fase prèvia del tractament

Entre finals de 2002 i abril de 2003, els arxiviers de l'Àrea dels Fons de l'Administració de l'ANC, Àngels Bernal i Marc Torras, van fer un primer estudi per tal de delimitar la documentació sobre la que s'havia d'actuar, i de definir les característiques i condicionants del tractament. En aquesta fase prèvia es va poder establir que la documentació a tractar:

- consisteix en una sèrie única formada per 111.261 procediments judicials militars en suport paper,
- abasta una cronologia dels anys 1939 al 1998,⁴
- ocupa un total de 744 metres lineals,
- es conserva en un dipòsit soterrani, en bones condicions de conservació,
- està ordenada físicament a partir d'un número de localització a l'arxiu, que serveix d'identificador i topogràfic i que no respon a cap criteri d'ordenació alfabètica o cronològica,
- es recupera a partir de dos fitxers amb més de 147.000 fitxes en paper on consten els noms dels processats i el corresponent número de localització del procediment a l'arxiu.

Cal remarcar l'existència dels dos fitxers esmentats, d'innegable utilitat pel que fa a la localització dels procediments a partir dels noms dels encausats; de fet, fins al moment de la finalització de la primera fase del tractament, la recuperació de la documentació es va continuar fent a partir de les fitxes de paper. Tot i això, en termes generals, aquestes fitxes són de contingut molt variable i només de manera escadussera recullen dades referents a altres aspectes igualment interessants, com poden ser la filiació o residència del processat, el tipus de procediment, les dates d'inici o de final del procediment o la pena imposada, entre d'altres.

Un cop delimitada la documentació a tractar, dins d'aques-

3

Portada del procedimiento sumarísimo instruido contra Joaquim Folch i Torres. 1939-1943 Tribunal Militar Territorial Tercer

ta fase prèvia es van planificar i programar les activitats que s'havien de dur a terme al llarg del tractament. Així, es van definir els diversos camps de la fitxa a partir de la que s'havia de crear una base de dades en suport Access, es van elaborar les diverses pautes que s'havien de seguir, es va preparar el material de suport necessari per tal de poder endegar el tractament dels procediments a la seu del Tribunal Militar Territorial Tercer, i es va organitzar el sistema de gestió de les consultes i servei de la documentació.

Pel que fa a la fitxa de la base de dades, es va definir a partir de la fitxa de primers tractaments de l'ANC, bo i adaptant-la a les necessitats específiques del tractament. D'aquesta manera, es van crear camps específics per a les dades del processat —nom, filiació, etc.— camps per a les dades del procediment —dates, tipus de procediment, delictes, pena imposada, etc.— i altres camps per al control físic del procediment —estat de conservació, número de localització i número d'unitat d'instal·lació.

Les diverses pautes elaborades fan referència a l'arxivament i instal·lació dels procediments, l'entrada de dades a la base de dades i a l'atenció de les consultes diàries de la documentació, mentre que el material de suport consisteix en plantilles, formularis i llistats de tipologies i d'abreviatures.

Primera fase del tractament

El maig de 2003, un cop acabats els preparatius, va començar la primera fase, quan l'aleshores Departament de Governació i Relacions Institucionals va contractar els tres primers

Dipòsit de l'arxiu on es conserven els consells de guerra. A la dreta es poden veure els procediments pendents d'instal·lar i a l'esquerra els procediments ja tractats, encamisats i escapsats. Foto: Tribunal Militar Territorial Tercer

arxiviers que havien de dur a terme les tasques inicials del tractament.

La feina específica que s'havia de fer en aquesta primera fase consistia en la informació de la base de dades en Access, amb l'entrada del contingut de les més de 147.000 fitxes elaborades en paper, on constaven les dades mínimes de cada processat i la indicació del topogràfic del procediment judicial corresponent.

A banda d'aquest encàrrec específic, els arxiviers també havien de dur a terme les tasques generals de tot el tractament, que consisteixen en la instal·lació física dels procediments al dipòsit i l'atenció de consultes i servei de la documentació.

Pel que fa a la instal·lació física dels procediments, això comporta fer una inspecció física de l'estat de conservació de la documentació, netejar els procediments quan cal, posar-los en camises i identificar-les amb el número de causa i el número de localització a l'arxiu (topogràfic) corresponent, posar els procediments encamisats en caps de conservació permanent i identificar i etiquetar aquestes caps.

L'atenció de consultes i servei de la documentació consisteix a treure de dipòsit i servir a les oficines del Tribunal aquells procediments que es necessiten per a consulta —tant del propi Tribunal com d'usuaris afectats o d'historiadors— i retornar els procediments a dipòsit un cop aquests ja han estat utilitzats. En aquest aspecte, cal indicar que quan des de la Secretaria de Tribunal es demana un procediment sobre el qual encara no s'han dut a terme les tasques d'instal·lació i arxiu, s'aprofita per fer-ne una revisió del seu estat de conservació, una neteja si cal i es protegeix amb una camisa. D'aquesta manera s'identifiquen correctament els procediments que se serveixen i es garanteix que, en el moment de servir-los a consulta, es troben en un estat de conservació correcte.

Aquesta primera fase va durar fins al mes de gener de 2006, quan es va acabar d'introduir a la base de dades la informació

de les fitxes en paper. Els arxivers que, en diversos moments, van dur a terme aquesta primera fase són: Enric Terradellas, Jimena Martínez, Antonio Peña, Joan Palomas, M. Glòria Bofill, Imma Solé, David García i Laura Casas, tots ells contractats pel Departament de Governació i Relacions Institucionals i pel seu successor, el Departament de Relacions Institucionals i Participació.⁵ La direcció i coordinació va anar a càrrec de l'arxiver de l'Àrea dels Fons de l'Administració de l'ANC, Marc Torras.

Segona fase del tractament

El mes de febrer de 2006 va començar la segona fase del tractament, encara en curs de realització, durant la qual s'han de revisar tots els registres de la base de dades realitzada durant la primera fase, que s'han de completar amb informació extreta de la consulta directa dels procediments i que no consta a les fitxes de paper. Aquesta revisió, també, permetrà corregir tots aquells errors que s'haguessin pogut cometre en el moment d'elaborar les fitxes i que, majoritàriament, consisteixen en l'escriptura de noms i cognoms amb grafies incorrectes o equivocacions en el moment de consignar els topònims dels llocs de naixement o residència —quan hi consten—, el tipus de procediment, el número de localització, etc. Es tracta d'errors ben diversos i que només es poden descobrir amb la comparació entre les dades que consten a les fitxes i les que es troben al procediment en paper.

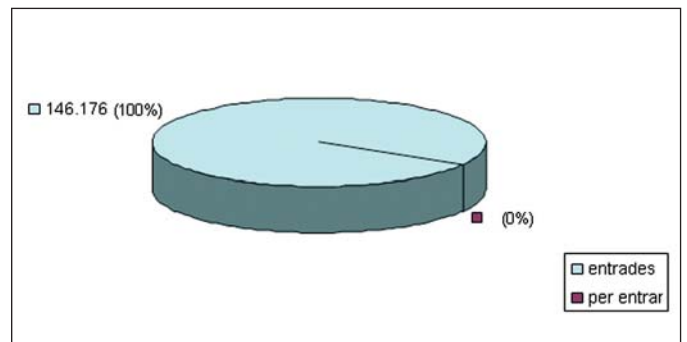
Així mateix, en aquesta segona fase es continuen les tasques generals d'adequació i d'instal·lació física de la documentació en el dipòsit —netejant els procediments i posant-los en camises i caps de conservació permanent—, i d'atenció de consultes i servei de la documentació a la Secretaria del Tribunal. En aquest aspecte cal indicar que, a partir de la finalització de la primera fase, el resultat de la qual ha estat la base de dades de processats, s'ha deixat d'utilitzar els fitxers en paper i la recuperació de la documentació s'ha passat a fer a partir d'aquesta base de dades que, malgrat ser provisional i incompleta, ja és d'una gran utilitat i permet una recuperació ràpida de la informació.

D'altra banda, cal indicar que la revisió dels procediments un per un està fent créixer la base de dades arran de la creació de nous registres per recollir l'aparició de processats dels quals, potser per descuit, en el seu moment no se'n va fer fitxa. La base de dades també creix a partir de nous registres on fer constar aquells casos de procediments —expedients, informacions, diligències prèvies, etc.— en què s'investiga un fet concret, com ara robatori, accident, etc., i dels quals, en no haver-hi un acusat identificat, no se'n va elaborar fitxa.

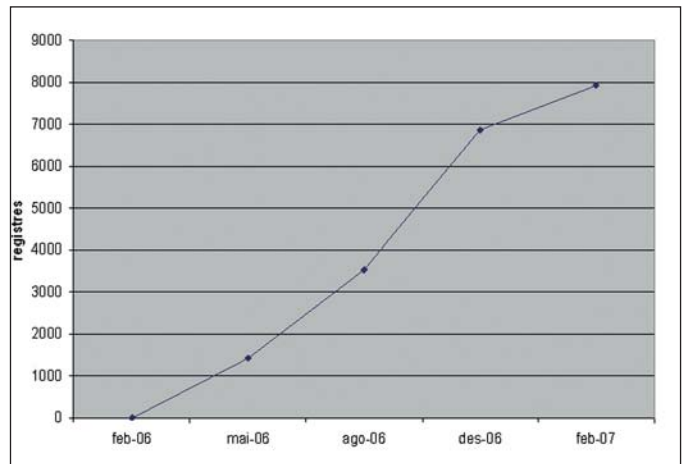
El tractament corresponent a aquesta segona fase s'està duent a terme per diversos arxivers i, com en la fase anterior, sota la direcció i coordinació de l'ANC. Fins al mes de febrer de 2007 hi ha intervingut: Joan Palomas, M. Glòria Bofill, David García, Laura Casas, Jordina Sabaté i Màrius de Juan, tots ells contractats pel Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.⁶

Estat de la feina realitzada fins al moment

Durant els gairebé quatre anys que fa des de l'inici del tractament, s'ha elaborat una primera descripció a nivell de pro-

Quadre 1: fitxes introduïdes en la base de dades entre el maig de 2003 i el gener de 2006 (primera fase)

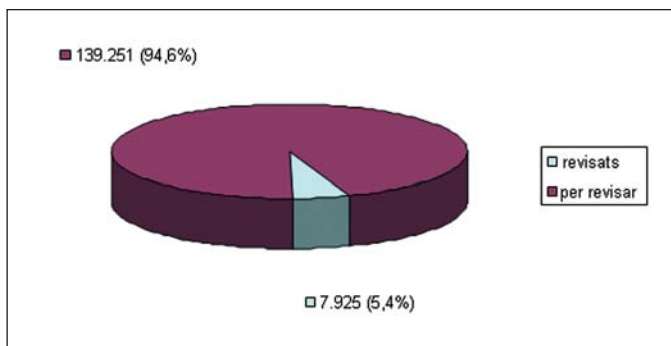
Quadre 2: registres de la base de dades revisats (segona fase)

cessats, en una base de dades única i regularitzada, s'ha fet una important tasca de neteja i condicionament dels procediments en el dipòsit, s'han gestionat i atès les consultes de documentació per part de la Secretaria del Tribunal, s'ha encetat la revisió i l'acreciment de les dades de l'instrument de descripció en una base de dades i s'ha fet una mínima difusió del tractament.

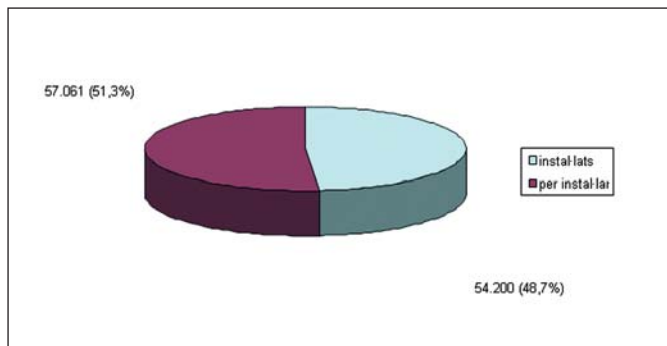
Amb relació al darrer punt que acabem d'esmentar, podem dir que s'ha donat a conèixer el tractament a través de les pàgines d'aquest mateix butlletí —en forma d'un editorial i d'una notícia— i de les pàgines del butlletí de la Subdirecció general d'Arxius, en forma d'una notícia breu.⁷ Igualment, s'ha informat del tractament i de la seva evolució a les diverses memòries anuals dels anys 2003, 2004 i 2005, elaborades per l'ANC, pel Departament de Cultura i pel Departament de Governació i Relacions Institucionals i pel seu successor, el Departament de Relacions Institucionals i Participació.

Pel que fa a l'evolució de la feina realitzada, a tall de comentari general podem dir que, com es pot veure als gràfics annexos, l'augment de personal i de mitjans materials i tècnics que va tenir lloc a finals de 2004 va suposar un important impuls a les tasques del tractament. El fet d'haver-hi cinc arxivers treballant, també ha permès de contrarestar l'alentiment notable del ritme de treball que, per raons lògiques, s'està produint a la segona fase del tractament a causa de la consulta detallada dels procediments a la recerca de dades d'interès. D'altra banda, també cal esperar que quan s'acabin les tasques generals del tractament d'adequació i instal·lació de la documentació s'alliberarà un temps important, que es podrà dedicar a la tasca específica de revisió i ampliació de la base de dades, la qual cosa, lògicament, comportarà un notable increment del ritme de treball. Amb tot, cal preveure que, tot i l'augment de personal, aquesta fase tindrà una durada temporal una mica més llarga que no pas la que ha tingut la primera fase.

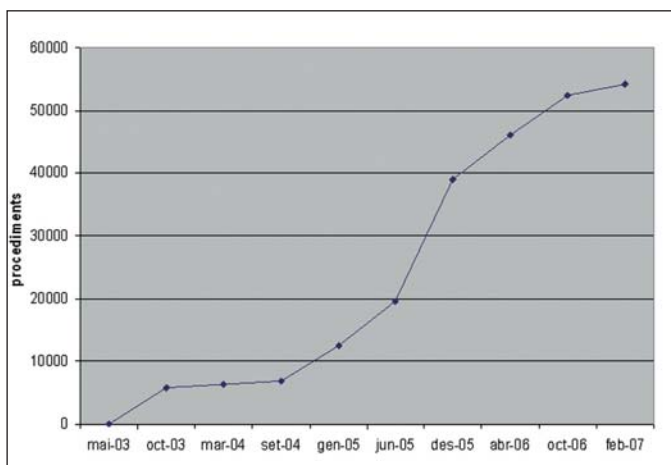
Podem veure els diversos detalls del tractament als quadres annexos, que reflecteixen la feina realitzada amb data de 28 de

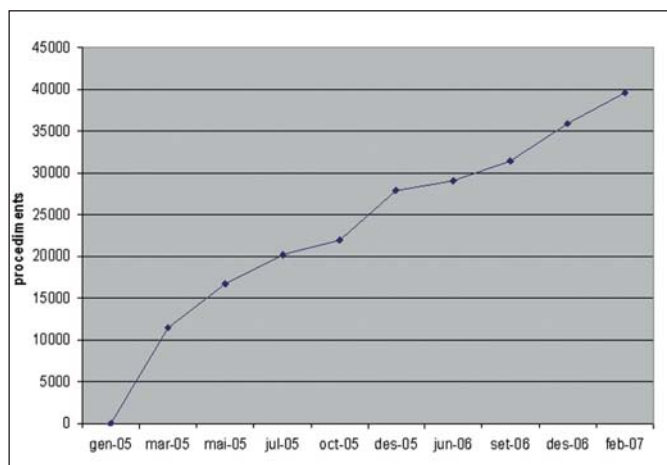
Quadre 3: registres de la base de dades revisats el 28 de febrer de 2007 (segona fase)

Quadre 5: procediments instal·lats en camises el 28 de febrer de 2007

Quadre 4: procediments instal·lats en camises

Quadre 6: procediments instal·lats en capsos

febrer de 2007 i les dades bàsiques sobre l'evolució d'aquelles tasques que encara estan obertes.

Al quadre 1 es recull la feina específica de la primera fase del tractament, en la que es va entrar en base de dades la informació continguda a les més de 147.000 fitxes en paper que fins llavors havien servit d'instrument de descripció i de recuperació dels procediments que conformen la sèrie.

Als quadres 2 i 3 s'indica la feina específica corresponent a la segona fase del tractament que s'ha dut a terme fins a finals de febrer de 2007. Hi podem veure l'evolució de la feina feta i l'estat actual en què es troba, amb prop de 8.000 registres revisats i ampliat, motiu pel qual podem dir que encara ens trobem a l'inici d'aquesta segona fase.

Als quadres 4 al 7 hi podem veure l'evolució i l'estat actual de les tasques generals del tractament corresponents a l'adequació i instal·lació de la documentació. Els dos primers gràfics fan referència a la neteja i instal·lació dels procediments en camises de paper, feina que s'està duent a terme des de l'inici del tractament, el mes de maig de 2003, i de la qual s'està gairebé a la meitat. D'altra banda, els quadres 6 i 7 fan referència a la instal·lació en capsos de conservació permanent dels procediments prèviament protegits amb sobrecobertes. Tot i que aquesta tasca no es va començar fins el gener de 2005, quan es van comprar les primeres capsos, podem veure com en l'actualitat més del 35 per cent dels procediments ja s'han netejat i protegit amb camisa i estan instal·lats correctament al dipòsit dins de capsos de conservació permanent.

En aquest aspecte, cal recordar que en el moment en què s'arribi a la totalitat dels procediments encapsats, s'alliberaran arxivers i hores de feina, que es podran esmerçar en la tasca específica de la revisió de la documentació, motiu pel qual el ritme i l'evolució de la feina específica de la segona fase s'incrementarà notablement.

Per últim, als quadres 8 i 9 podem veure el volum dels procediments que s'han servit a la Secretaria del Tribunal per a la seva consulta per part d'afectats i historiadors, i com ha evolu-

cionat la xifra d'aquestes consultes des de l'inici del tractament fins a l'actualitat. Així, podem veure com dels prop de 5.500 procediments que s'han consultat, tres quartes parts ho han estat per historiadors, i com en els dos darrers anys (2005 i 2006), s'ha produït un augment de les consultes per part d'historiadors, i com aquests predominen sobre les consultes per part d'afectats.

Com a complement de les dades que podem veure als quadres esmentats i a tall de síntesi de la feina realitzada podem dir que, amb data de 28 de febrer de 2007, les xifres dels resultats, des de l'inici del tractament, són:

Primera fase del tractament (tancada):

- 147.176 registres de noms de processats introduïts a la base de dades (el 100 % del total)

Segona fase del tractament (en curs):

- 7.925 registres de la base de dades revisats i completats (el 5,4 % del total)
- 1.010 registres nous introduïts a la base de dades

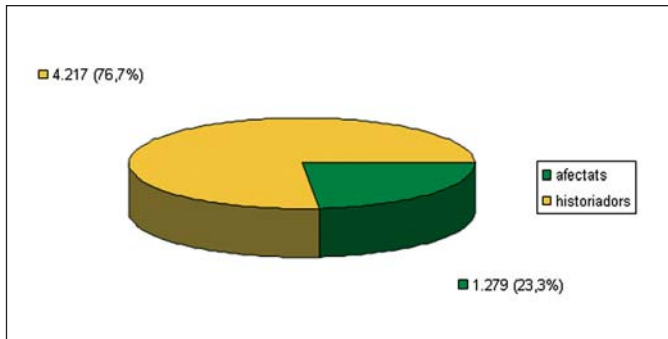
Altra feina realitzada fins al moment

(maig 2003 – febrer 2007):

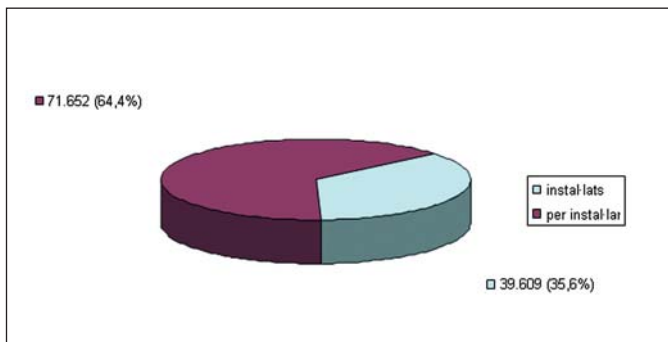
- 54.200 procediments protegits amb camisa (el 48,7 % del total)
- 39.609 procediments encapsats i instal·lats correctament (el 35,6 % del total)
- 1.279 procediments servits per a consulta dels afectats
- 4.217 procediments servits per a consulta d'historiadors
- 2 procediments restaurats per l'Àrea de Restauració de l'ANC, com a pas previ a la seva consulta per historiadors (l'un es va restaurar l'any 2005 i l'altre el 2006).

Com a colofó a les dades exposades, podem dir que amb data de 28 de febrer de 2007 s'havia cobert el 5,4 per cent de la feina específica prevista per a la segona fase del tractament, i que ens trobaríem en el 47,4 per cent de la feina prevista per al conjunt del tractament.

D'altra banda, i com a futures tasques derivades del mateix tractament, cal tenir present que un cop s'acabi la fase de con-

Quadre 7: procediments instal·lats en caps el 28 de febrer de 2007

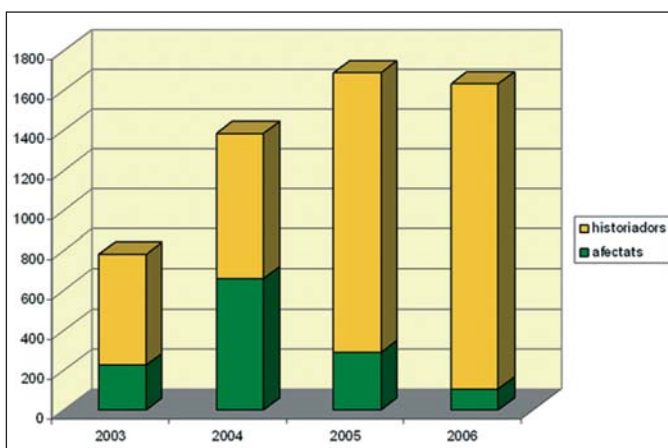

Quadre 8: procediments consultats de maig de 2003 a febrer de 2007

sulta dels procediments en paper i d'ampliació de la informació continguda en els registres, encara quedarà pendent, dins d'una darrera fase del tractament, la normalització dels noms i dels topònims que apareixen a la base de dades, així com la revisió i correcció dels possibles errors de picatge comesos durant tot el procés d'elaboració de la base de dades.

Igualment, cal esmentar que, dins del tractament, també es preveu dur a terme la digitalització dels procediments sumaríssims, motiu pel qual, a curt termini i dins d'aquesta segona fase, es començaran a preparar els procediments per a la digitalització i s'establiran les pautes per al control posterior, en base de dades, dels procediments digitalitzats.

Per finalitzar, i a tall de valoració, cal remarcar que aquest

Quadre 9: procediments consultats

tractament és una mostra dels efectes positius d'una bona col·laboració entre diversos departaments i diverses administracions a l'hora d'encarar una feina que, per diverses raons —tècniques, materials, econòmiques i de personal— hauria estat molt difícil de dur a terme dins de terminis raonables i amb les garanties de qualitat, eficàcia i eficiència necessàries per part d'un sol departament o d'una sola administració de les que hi participen.

Així, podem recordar que el Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació proporciona recursos humans i materials —equipament informàtic i caps de conservació permanent—, mentre que el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, a través de l'ANC, coordina el tractament i hi aporta la direcció tècnica i, també, recursos tècnics —pautes, formularis, etc.— i materials —carpetes, camises de paper i material fungible.

Aquests mitjans i la bona entesa i col·laboració oberta que hi ha amb el president, la secretària i la resta de personal del Tribunal Militar Territorial Tercer, permeten que el tractament avanci a bon ritme i que la documentació pugui ser consultada sempre per aquelles persones que hi tinguin un interès legítim, tant si són afectats, com si en són familiars o són historiadors.

Marc Torras i Serra

1. Volem agrair al tinent coronel Marcelo Ortega les dades que ens ha facilitat sobre la història i el funcionament de la justícia militar.
2. *La Ponència sobre patrimoni històric i artístic militar relacionat amb Catalunya depèn de la Comissió Mixta de Seguiment del Conveni marc entre la Generalitat de Catalunya i el Ministeri de Defensa per realitzar activitats culturals, formatives i socials adreçades al personal destinat en unitats, centres i organismes militars ubicats al territori de la Comunitat Autònoma de Catalunya*, signat el 26 de gener de 2000.
3. Volem agrair i subratllar la bona predisposició i les facilitats que en tot moment hem rebut per part del Tribunal Militar Territorial Tercer, especialment del general Miguel Ángel Bazaco, president del Tribunal en el moment d'iniciar-se el tractament i fins al maig de 2005; del coronel Pedro Miguel Serrano, actual president del Tribunal; de la capitana Ana Mª Sánchez, secretària del Tribunal; i de Regina Sánchez i Pilar Llorente, administratives de Tribunal.
4. El Tribunal Militar Territorial Tercer només conserva els procediments posteriors a 1939. És probable que una part dels consells de guerra anteriors a 1939, sense que en puguem precisar les dates extremes ni el volum, es trobi a l'Arxiu General Militar de Segòvia, on es conserven els fons de Justícia militar.
5. Enric Terradellas va treballar des de maig de 2003 fins a desembre de 2005; Jimena Martínez i Antonio Peña entre els mesos de maig i setembre de 2003; Joan Palomas, M. Glòria Bofill i Imma Solé entre novembre de 2004 i gener de 2006; David Garcia de febrer de 2005 a gener de 2006 i, finalment, Laura Casas el mes de gener de 2006.
6. Joan Palomas i M. Glòria Bofill han participat en el tractament durant tot el període esmentat; Laura Casas va treballar els mesos de febrer i març de 2006; David Garcia fins a l'agost de 2006; Jordina Sabaté fins al novembre de 2006, i Màrius de Juan entre abril i novembre de 2006.
7. Editorial "La Generalitat de Catalunya i el Ministeri de Defensa inicien un conveni de col·laboració, per a la millora de la conservació i difusió dels fons documentals del Tribunal Militar Territorial Tercer" i notícia "El tractament dels sumaríssims del Tribunal Militar Territorial Tercer". *A ANC, butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, núm. 5, juny 2003, p. 1 i 14, respectivament. I notícia "S'avança en la catalogació dels Sumaríssims militars". *A Arxius, butlletí de la Subdirecció general d'Arxius*, núm. 42, primavera 2005, p. 8.

LA FUNDACIÓ PAU CASALS DIPOSITA A L'ARXIU NACIONAL DOCUMENTACIÓ DEL FONS PAU CASALS

El passat 9 de gener van arribar a l'Arxiu Nacional de Catalunya els arxius de Pau Casals que la seva vídua, Marta Casals, ha conservat des de la mort del Mestre el 1973, i que ha cedit a la Fundació Pau Casals. El fons consta principalment de la documentació produïda per Pau Casals durant el seu exili a Puerto Rico (1957-1973) i completa els documents que la Fundació ja tenia a Catalunya, corresponents al període del Vendrell i de Prada de Conflent (1876-1956). D'aquesta manera es compleix la voluntat de Pau Casals i de la seva vídua de preservar a Catalunya la unitat del seu llegat.

Des dels seus inicis, Pau Casals i la seva esposa van tenir cura de l'ordenació i classificació del fons, tasca que va continuar la seva vídua fins al moment actual. L'arxiu, considerat com un dels fons musicals més importants del segle XX, ha estat més d'una vegada sol·licitat per diverses institucions i universitats d'arreu del món i en especial d'Amèrica del Nord. Tanmateix, la voluntat de Marta Casals ha estat en tot moment la de cedir aquesta documentació a la terra natal del Mestre, tal com ell mateix hauria volgut.

La Fundació Pau Casals ha dipositat el fons a l'Arxiu Nacional de Catalunya, que des de l'any 1998 té cura de la gestió, inventari i conservació del fons. En total van arribar 7 contenidors, amb un pes total de 741 kg, que seran degudament classificats i inventariats per tal de posar a l'abast dels investigadors la seva consulta. El trasllat dels fons des de Washington DC a Catalunya ha estat finançat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

El fons està format per diferents tipus de documents que es poden classificar en els següents apartats: manuscrits musicals (partitures i apunts); correspondència (rebuda i emesa); documentació personal (diaris, carnets, llibretes d'adreces, agendes); documents privats (manuscrits o mecanografiats, escrits, discursos i articles d'opinió), documents fotogràfics (fotografia en blanc i negre, color, microfilms, negatius i diapositives

Museu Vil·la Casals, Sant Salvador del Vendrell
Autor: no identificat

Concert de Pau Casals amb el seu deixeble Takeichiro Hirai. Toquiuo, abril de 1961.
Autor: no identificat. ANC/ Fons Pau Casals

7

color); publicacions (llibres, fullets, butlletins, programes, partitures editades, catàlegs, revistes, retalls de diari, pòsters, etc...); documents audiovisuals i documents gràfics.

El tipus d'informació fa referència a la vida personal, professional i pública de Pau Casals. Dins l'àmbit de la vida personal, trobem diaris, llibres d'adreces, correspondència familiar i amb amics, discursos i escrits de Pau Casals, felicitacions d'aniversari, fotografies personals i d'amics i tota la documentació relacionada amb la seva mort i el retorn de les seves despulles a Catalunya. Pel que fa a l'activitat professional, cal destacar la documentació relacionada amb els concerts de Pau Casals, programes, els Festivals de Prada, Puerto Rico, Marlboro, les Master Classes a Zermatt, Berkeley, documentació relacionada amb la creació, composició i concerts del Pessebre, les partitures originals de Pau Casals, concursos i premis de música, cartes amb peticions de concerts, associacions musicals i correspondència i contractes amb les cases discogràfiques. En l'àmbit de l'activitat pública cal destacar la documentació relacionada amb els premis i els honors rebuts, cartes amb peticions d'autògrafs, visites i ús del nom "Pau Casals", films, gravacions i biografies, visites a les Nacions Unides i tota la documentació relacionada amb homenatges i concerts realitzats després de la seva mort.

Dels fons cal esmentar especialment la documentació relacionada amb l'exili, que Pau Casals va voler conservar amb ell en el moment del trasllat des de Prada de Conflent a Puerto Rico. Dins d'aquest apartat trobem la correspondència amb els presidents de la Generalitat Josep Irla i Josep Tarradellas, i amb altres personatges com Ventura Gassol, Josep Batista Roca i Rovira i Virgili. D'interès especial és la correspondència de Pau Casals amb Rafael Moragas (exdirector artístic del Liceu), amb qui va mantenir una intensa relació epistolar de més de 163 cartes, escrites entre 1939 i 1955. Cal destacar també la documentació relacionada amb la SRA (Spanish Refugee Aids), de la qual Pau Casals va ser president honorari i amb la qual va col·laborar fins l'any de la seva mort, i milers de cartes i llistes amb les ajudes econòmiques que el compositor va donar als refugiats catalans i espanyols.

Pau Casals i Marta Montañez en la celebració del 85è aniversari del mestre a Puerto Rico. Autor: no identificat. ANC/Fons Pau Casals

Per la seva importància i volum cal destacar també la correspondència de Pau Casals amb polítics, músics i intel·lectuals contemporanis del seu temps, reflex de la intensa activitat artística i personal de Pau Casals. Entre aquestes figures, cal destacar la correspondència amb músics com Alexander Schneider, Mieczyslaw Horszowski, Isaac Stern, Eugene Istomin, Yehudi Menuhin, Fritz Kreisler, Arnold Shonberg, i personatges i polítics destacats de l'època com John Fitzgerald Kennedy, Hubert Humphrey, Lyndon B. Johnson, Tedy Kollek (alcalde de Jerusalem), Albert Schweitzer, entre d'altres.

Núria Ballester i Valveny

Conservadora de la Vil·la Casals – Museu Pau Casals
www.paucasals.org

ELS FONDS DE LES CAMBRES AGRÀRIES LOCALS D'HORTA, SANT MARTÍ DE PROVENÇALS I SANT ADRIÀ

El passat mes de març va ingressar, procedent de l'Arxiu Central del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, la documentació de les cambres agràries locals d'Horta, Sant Martí de Provençals i Sant Adrià.

Les cambres agràries, provincials i locals, van ser creades pel Reial Decret 1336/1977, de 2 de juny, com a òrgans de consulta i col·laboració amb l'Administració sobre temes d'interès general agrari, en l'àmbit territorial provincial o municipal. En aquest sentit, representaven la primera regulació de la democràcia en el camp de l'associacionisme agrari, en substitució del seu precedent immediat, les *Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos*, que a partir de 1939 i a nivell local, havien aglutinat tot el corporativisme agrari d'etapes anteriors en una única organització vinculada al sindicat franquista.

Però aquest moviment associacionista del camp té unes arrels molt anteriors que, a grans trets, arrenquen de les cambres agrícoles creades pel Reial Decret de 14 de novembre de 1890, a l'empara de la Llei d'associacions de 1887, i dels sindicats agrícoles creats per la Llei de 28 de gener de 1906. Aquestes disposicions i la seva posterior evolució van donar lloc a la formació d'un ric teixit associatiu al món rural, amb tota mena d'entitats d'abast local, comarcal i provincial, especialment actives durant la Segona República, i que en acabar la guerra civil van quedar molt reduïdes i enquadrades dins les *Hermandades*.

És per això que els fons que ara ingressen no només contenen la producció documental de l'organisme que els dona nom, les cambres agràries locals, sinó també la d'alguns dels seus predecessors. Així, el fons de la Cambra Agrària Local de Sant Martí de Provençals, que conté documentació entre 1916 i 1994, inclou la del sindicat d'agricultors *La Cooperadora Agrícola de Sant Martí i el seu radi*, constituït l'any 1916 i actiu fins al final de la Guerra Civil. Igualment, el fons de la Cambra Agrària Local d'Horta abasta un període cronològic entre 1914 i 1991, però la documentació més antiga va ser produïda per la *Societat Agrícola Experimental d'Horta*, fundada l'any 1910. En tots dos casos, acabada la Guerra Civil, les dues societats s'integren en les *Hermandades* locals corresponents, entitats que produiran la documentació entre els anys 1940 i 1977, en què es creen les cambres agràries locals corresponents.

El fons de la Cambra Agrària Local de Sant Adrià comença l'any 1939, amb el conjunt documental produït per la *Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de Sant Adrià de Besós*. Com en els casos anteriors, a partir de 1977 la documentació correspon a la Cambra Local fins a 1994, data final del fons.

La documentació ha ingressat classificada i descrita, preparada per a la consulta. Els tres fons han estat organitzats a partir d'un mateix quadre de classificació normatiu, que agrupa la documentació en cinc grans grups de sèries:

1. **Organització administrativa:** conté la documentació constitutiva de les entitats, els seus reglaments i estatuts, la documentació generada per l'activitat dels seus òrgans de govern i la derivada de seva gestió administrativa.

Títol de capital social del sindicat de pagesos *La Cooperadora Agrícola de Sant Martí i el seu radi*. 16 de juny de 1934.
ANC. Fons *Cambra Agrària Local de Sant Martí de Provençals*

2. **Gestió econòmica i patrimonial:** inclou la documentació de tipus econòmic i de gestió dels béns de l'entitat.
3. **Foment del desenvolupament rural:** conté les sèries derivades d'activitats com la millora de l'hàbitat rural, formació, previsió de calamitats, vigilància rural, foment de l'ocupació obrera rural o defensa del patrimoni natural.
4. **Foment de la producció i comercialització agràries:** aplega la documentació generada per activitats encaminades a la millora i adaptació de l'estructura de les produccions, la millora de la producció o l'eficàcia dels aparells agroindustrials i comercials.
5. **Gestió de la mutualitat i seguretat social agrària:** conté les sèries d'afiliació i cotització al règim especial de la seguretat social i les prestacions o subsidis a què té dret el treballador del camp.

Dins del primer grup, destaquen en els tres fons, per la seva continuïtat, els llibres d'actes de les juntes directives i de les juntes generals de les cambres i entitats precedents, especialment durant els períodes inicial, fins a l'any 1936, i franquista, que inclou actes dels mesos de febrer-abril de 1939. Pel seu volum, és també significativa en els tres casos la sèrie de correspondència.

Del fons de la Cambra d'Horta destaquen els diferents reglaments i estatuts del sindicat agrícola primitiu: des del reglament de la seva creació l'any 1910 fins al de 1944, quan es converteix en *Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de San Juan de Horta*. Documentació sobre l'adquisició de terrenys i obres d'ampliació del patrimoni immoble de la societat entre 1914 i 1915. Els registres de socis entre 1938 i 1965, així com un conjunt de fotografies, cartells, fullets de propaganda, programes de festa i publicacions.

Del fons de la Cambra de Sant Martí, en destaca un conjunt de memòries anuals de l'entitat entre 1939 i 1956, una relació de totes les juntes directives del sindicat des de 1916 fins a 1940 i material fotogràfic i imprès.

El grup de sèries de gestió econòmica i patrimonial és un dels més voluminosos en els tres fons. En destaca una col·lecció completa dels estats de comptes publicats de la Cambra de Sant Martí entre 1916-1935 i 1939-1949, o la sèrie de llibres de comptabilitat de la Cambra d'Horta entre 1922 i 1940.

L'altre grup en importància, per la seva presència, són les sèries derivades de la gestió de la mutualitat i la seguretat social agrària, especialment a partir de la segona meitat dels anys 1940, en què les *Hermandades* i, posteriorment, les cambres agràries locals exerceixen la funció d'organismes col·laboradors amb l'Administració en la gestió de la seguretat social de pagesos i ramaders.

L'any 1993, les cambres agràries es van traspasar a la Generalitat pel Reial Decret 48/1993, de 15 de gener. El mateix any, el Parlament de Catalunya aprovava la Llei 17/1993, que suprimia les cambres locals i deixava tan sols les quatre cambres provincials, que passaven a dependre del Departament d'Agricultura. Desapareixien així unes entitats de llarg recorregut històric, molt properes a la pagesia i a la defensa de les seves condicions de vida i treball, que han deixat un important llegat documental que avui forma part del patrimoni cultural.

EL LLIBRE D'ORDRES I DECRETS DE LA CONSELLERIA DE PROVEÏMENTS

A finals de març de 2006 va ingressar a l'ANC un exemplar del llibre d'ordres i decrets de la Conselleria de Proveïments [CAT-ANC 1 uc 7611], restituit per l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà, juntament amb el llibre d'actes de les sessions del Comitè Permanent d'Indústria, que es trobaven a la biblioteca de l'arxiu esmentat.

Aquest llibre, constituït per un tom d'aproximadament 200 pàgines mecanografiades, és un recull enquadernat dels decrets i ordres del govern de la Generalitat publicats al Diari Oficial durant el mandat dels consellers Josep Juan i Domènech (26.9.1936-17.12.1936) i Joan Comorera i Soler (17.12.1936-3.4.1937), que aquest últim recollia (tal com es pot veure en el lloc, on figuren les seves inicials "JC"), amb la finalitat de tenir les disposicions relacionades amb el Departament.

La conselleria de Proveïments va ser creada el 2 d'agost de 1936 (1r govern de la Guerra Civil) i després d'un breu període d'un mes i mig (del 6 d'agost al 26 de setembre), durant el qual es va fusionar amb el Departament d'Agricultura (Agricultura i Proveïments), va funcionar com a departament independent fins a la seva desaparició definitiva el gener de 1938.

En aquest volum es troben un total de 109 ordres i de 30 decrets ordenats cronològicament per la data de publicació al DOGC i separats per consellers, i entre ells per mesos i dies.

A cada disposició hi figuren les següents dades: el número de DOGC on es va publicar (marge superior dret), el número de registre atribuït pel departament (marge superior esquerre), la data de publicació, el departament emissor, el text de la disposició, la data i la signatura de les autoritats (president de la Generalitat, conseller primer i consellers, segons el cas).

Les disposicions són un testimoni de l'actuació del govern de la Generalitat en l'àmbit de les subsistències, que va intervenir en la distribució i la fixació dels preus dels productes de consum, per tal de garantir l'abastament de la població i evitar, d'aquesta manera, l'acaparament i el frau, en unes circumstàncies excepcionals com les de la Guerra Civil.

Entre les ordres i els decrets continguts en aquest volum podem trobar les que fan referència a l'organització del Departament, (constitució, nomenaments, cessaments, estructuració orgànica, organització territorial) i l'atribució de competències (departament i ajuntaments).

D'altra banda també hi són les relatives, en l'àmbit d'actuació del Departament, a la regulació de l'abastament dels productes destinats a la població, com la creació de la targeta de racionament familiar a la ciutat de Barcelona, el control sobre els dipòsits de blat i de la distribució de benzina, la regulació del sacrifici del bestiar porcí i del bestiar boví, l'establiment d'un menú de guerra, la fixació dels preus dels productes alimentaris bàsics (aviram, carn, peix, llegums, cereals, sucre, cafè, llet, oli), la prohibició d'exportar productes a Alemanya, Itàlia i Portugal, el racionament del pa i el nomenament d'interventors en diferents magatzems de Barcelona.

Sobre aquest darrer aspecte, l'examen de les ordres de nomenament d'interventors per al control de l'emmagatzematge i distribució de queviures i altres productes permet esbrinar

Fleca de la "Unió de cooperadors de Barcelona al servei del poble, al carrer Aurora del barri del Raval de Barcelona. [1936-1939] ANC. Fons *Generalitat de Catalunya (Segona República)*. Comissariat de Propaganda. imatge 1433

l'existència de diferents magatzems situats a la ciutat de Barcelona, en concret als districtes de Ciutat Vella (carrer Pallars, 29 i Via Laietana, 16); Sants-Montjuïc (Palau de Projeccions de Montjuïc, Palau 1r de l'Exposició i carrer Lleida, 22-24); Eixample (carrers Roger de Flor, 7 i 9; Diputació, 257; Enamorats, 107-109 i Rocafort, 50); Sant Gervasi (carrer Sarrià, 74) i Horta (plaça Eivissa).

Com hem esmentat, aquest volum inclou solament les disposicions dictades pels consellers Josep Juan i Domènech i Joan Comorera; la resta de disposicions sobre proveïments es poden trobar als Protocols de Decrets i Ordres (CAT-ANC 1 uc 4 a uc 42) i als Diaris Oficials de la Generalitat de Catalunya (CAT-ANC-Publicacions Oficials).(mbc)

LA COL·LECCIÓ DEL NOTIZIARIO DEL CORPO TRUPPE VOLONTARIE

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha conclòs els treballs de catalogació de la Col·lecció del Notiziario del Corpo Truppe Volontarie, comprada per la Generalitat el 12 de desembre de 2000 i que forma part dels fons i documents que són testimoni de la Guerra Civil Espanyola. Amb aquest nom eren designades oficialment les tropes italianes enviades pel dictador Benito Mussolini, una força de combat integrada per uns 140.000 soldats que donaven suport al bàndol revoltat. L'ajut de la Itàlia feixista fou fonamental i les primeres operacions de combat van ser a Mallorca, l'octubre de 1936. Poc després, els italians van participar en els primers bombardejos aeris sobre Madrid. El mes de desembre van arribar 3.000 soldats a Cadis i el febrer de 1937, amb 44.000 soldats, la força va rebre la denominació de Corpo Truppe Volontarie, organitzats en quatre divisions italianes i dues de mixtes italoespanyoles. Després de la presa de Màlaga per les tropes italianes, Mussolini va sentir la necessitat de fer una gran operació militar, que es va materialitzar en l'ofensiva sobre Madrid (batalla de Guadalajara). La contesa acabà en un desastre per al Corpo Truppe Volontaria i ja no participà més en campanyes d'aquesta magnitud. Sí, però, que va participar en la batalla de l'Ebre i l'ocupació de Catalunya.

El Notiziario va ser una publicació ciclostilada que s'editava diàriament i que estava destinada als components del Corpo de Truppe Volontarie (CTV), per tal d'informar-los de l'evolució del front de guerra i de les vicissituds de l'expedició italiana. La col·lecció està integrada pels butlletins editats per l'Estat Major del CTV. El total d'exemplars és de 193 butlletins, que van de febrer de 1938 a abril de 1939. El seu contingut és molt homogeni i es divideix en els següents apartats:

- Situazione Fronti. Conté la informació bàsica dels moviments de tropes i l'evolució dels diferents fronts de la guerra (Catalunya, Nord, Llevant, Central i Sud).
- Aviazione. Conté la informació sobre els bombardejos de l'aviació italiana als diferents fronts.
- Marina: Conté informació sobre el moviment de vaixells de guerra a la Mediterrània.
- Situazione político-militare. Apartat miscel·lani amb notícies sobre la situació política del bàndol republicà.

La col·lecció es complementa amb la documentació següent:

- Col·lecció Riassunto Stampa: Resums diaris i setmanals de les principals notícies de la premsa internacional.
- Condecoracions als legionaris italians: 2 volums enquadernats
- Documentació diversa: circulars, informes, comunicats i instruccions als comandaments militars de la División legionaria Flechas Azules.

El catàleg conté 266 ítems que corresponen als diferents números del butlletí. L'ANC ha digitalitzat els documents i tant les unitats de descripció com les imatges associades són consultables a Internet.

Algunes informacions sobre el productor han estat extretes de la pàgina web

L'ANC COMPLETA EL FONS DE L'EDITORIAL JUVENTUD, S.A.

L'Editorial Juventud és una de les empreses editorials més emblemàtiques. Fou fundada a Barcelona el 5 d'octubre de 1923, per iniciativa d'en Josep Zendrera Fecha (1894 – 1969) amb l'objectiu de captar el gran públic, amb el llançament de tres grans línies de publicacions: obres infantils, il·lustrades pels dibuixants més prestigiosos com Racklhma, Atwell, Lola Anglada o Mercedes Llimona; biografies de personatges emblemàtics; i novel·les de divulgació popular. En la dècada dels 50, va introduir un nou concepte de producte editorial, el llibre de butxaca, a més de la publicació de les aventures de Tintín d'Hergé. Actualment, l'editorial continua la seva tasca sota la direcció dels néts del fundador Lluís Zandrera Duniau i Carles Zandrera Ferrés.

Al final de 2006, l'Editorial Juventud, va ingressar a l'Arxiu Nacional de Catalunya, sota el títol jurídic de comodat, un total de 16,8 metres lineals que completen l'ingrés de 1997. Aquest comodat aplega la documentació referent a: contractes i traduccions; liquidacions d'obres; producció editorial; polítiques de difusió i promoció, on destaquen els catàlegs de 1932 – 1934 i els testimonis de la política publicitària duta a terme durant els anys 30; correspondència que abraça de 1930 a 1945; recursos d'informació, que inclou des de dossiers sobre la història de l'editorial a catàlegs i fullets propagandístics d'altres editorials; assumptes jurídics, on destaquen els contractes amb els autors, els expedients judicials per plagi (1950-1960), la censura infantil, els permisos de l'Administració central, entre altres, i la comptabilitat, que completaria les sèries de llibres de caixa, de Ddetaris de caixa, comprovats de caixa, llibres de major, i facturació que abasta, en conjunt, de 1924 a 1989.

BARCELONA, CIUTAT I TREBALL AL SEGLE XX

L'Arxiu Nacional de Catalunya va iniciar l'any 2002 un projecte editorial de col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona, fruit del qual es va publicar l'obra *Barcelona, memòria des del cel*.

L'experiència positiva d'aquest projecte, la seva qualitat i

l'èxit editorial, va encoratjar les dues institucions, per tal d'obrir nous projectes de col·laboració en una col·lecció editorial que tingués com a punt de partida els fons fotogràfics que es conserven als arxius de l'Ajuntament i a l'Arxiu Nacional de Catalunya, tot il·lustrant diversos aspectes de la ciutat de Barcelona en una visió cronològica des de la fi del segle XIX fins a l'actualitat. Així, i després de llargues discussions, es va considerar que el següent volum podria estar destinat a presentar la Barcelona que treballa, la ciutat tradicional i la progressista, la industrial i de serveis, la revolucionària i reivindicativa, plena de contrastos, motor de desenvolupament econòmic del país i en un procés constant de transformació i evolució. Avui, aquest projecte és ja una realitat, i és el moment de presentar-vos-en els resultats.

Barcelona, ciutat i treball al segle XX, amb textos d'Àlex Sánchez, professor de la facultat d'Econòmiques de la Universitat de Barcelona, és una obra profusament il·lustrada amb imatges curiosament seleccionades dels arxius municipals, així com dels fons dels fotògrafs Brangulí, Gabriel Casas, Josep Gaspar, Joan Martí Macià, Josep Maria Sagarra i Plana, Artur i Francesc Ferran i Nicolàs González Albiach, i dels fons d'empreses Maquinista Terrestre y Marítima S.A. i Siemens S.A., tots conservats a l'Arxiu Nacional.

L'autor, Àlex Sánchez, aconsegueix al llarg de les més de tres-cents pàgines del llibre, transportar-nos en el temps per tal de copsar una ciutat que es transforma d'industrial a metròpoli de serveis des dels "anys de l'esperança" (1900-1936) als "anys d'expectatives" (1975-2000), en un viatge que s'atura també en "els anys de misèria" (1936-1955), i "els anys de feina" (1955-1975). A partir d'aquí podem conèixer la ciutat tradicional de pescadors i petits pagesos, de venedors ambulants i de mossos de corda; la ciutat fabril, la "ciutat gran" amb la immigració, la construcció i els mitjans de transports; la mercantil i de serveis, i la combativa amb les organitzacions laborals i els ateneus, i amb les vagues i manifestacions reivindicatives. Per finalitzar, l'epíleg ens presenta els reptes econòmics i socials que la ciutat ha d'afrontar de cara al nou segle, comptant amb la riquesa del seu capital humà i amb el desenvolupament del nostre sistema educatiu.

Desitgem que aquesta obra tingui tan bona acollida com la seva predecessora i que molt aviat puguem presentar-vos nous i interessants títols d'aquesta col·lecció.

PROGRAMES DE FORMACIÓ SOBRE CONSERVACIÓ DE NEGATius I POSITius EN COLOR EN ARXIUS

Els propers dies 6, 8, 20 i 22 de març van tenir lloc a la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya dues edicions del *Curs sobre gestió de documentació fotogràfica: conservació de negatius i positius en color en arxius*, organitzat per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i la Subdirecció General d'Arxius, a càrrec de Pau Maynés i Tolosa, restaurador de patrimoni fotogràfic. El curs, adreçat a arxivers de la Generalitat i d'altres administracions, va tractar de ser bàsicament pràctic i després

d'unes presentacions introductòries sobre la conservació i restauració del patrimoni fotogràfic en color, història tècnica de la fotografia en color, deteriorament i conservació de fotografies en color i conservació preventiva de col·leccions fotogràfiques, es va completar amb unes interessants sessions pràctiques en les que els arxivers van poder aplicar, sota la direcció del professor, les solucions preventives a diferents documents fotogràfics dels fons conservats a l'Arxiu Nacional.

LA CATALOGACIÓ DEL FONS BIBLIOGRÀFIC JORDI VENTURA I SUBIRATS

L'Arxiu Nacional de Catalunya ofereix un nou instrument de descripció bibliogràfica, es tracta del catàleg del fons bibliogràfic Jordi Ventura i Subirats.

El fons Jordi Ventura i Subirats va ingressar a l'Arxiu Nacional de Catalunya l'any 2000. Està integrat per la biblioteca, ja tractada, i per la documentació produïda i aplegada per Jordi Ventura, fruit de la seva activitat professional.

Jordi Ventura i Subirats va néixer a Barcelona l'any 1932 i va morir el 1999.

Historiador i diplomad en ciències empresarials, doctor en història i llicenciat en periodisme, paleògraf i publicista. Va realitzar estudis a Barcelona, Estats Units i França. Fou professor de la Universitat de Barcelona i membre de l'Institut d'Estudis Occitans. Es va especialitzar en catarisme i qüestions valdeses, fent aportacions substancials al coneixement d'aquestes matèries. Algunes de les seves obres més rellevants són: Pere el Catòlic i Simó de Montfort (1960), Alfons el Cast, el primer comte-rei (1961), Els heretges catalans (1963), Els catalans i l'occitanisme (1964) i Inquisició espanyola i cultura renaixentista al País Valencià (1978), entre altres.

Entre els anys 2004-2005 se'n va catalogar el fons bibliogràfic, un total de 5.500 registres.

Entre les matèries més destacades que conté el fons citem: catarisme, cristianisme, judaisme i altres religions (com la religió mormona), nazisme, cultura i literatura occitanes, llengües minoritàries, història de la Inquisició, maçoneria, nacionalisme, socialisme, economia i història de Catalunya. Moltes d'aquestes monografies estan editades a l'estranger i hi ha un grup important d'obres escrites en anglès (especialment de temàtica sobre religions, catarisme i història).

L'ingrés d'aquest fons bibliogràfic a l'Arxiu Nacional de Catalunya té un gran valor, no tan sols pel contingut del fons, sinó perquè, en molts casos, reuneix monografies que no es troben en cap altra biblioteca del país.

Per consultar els fons bibliogràfic de l'Arxiu Nacional de Catalunya cal accedir a la pàgina web beg.gencat.net

EN RECORD DE JAUME CODINA

El passat 22 de maig va morir al Prat de Llobregat el Dr. Jaume Codina i Vilà (1923-2007). Jaume Codina fou un intel·lectual polifacètic que ha deixat una extensa obra com a pedagog, filòleg, escriptor i, sobretot, historiador, essent reconegut unànimement com a mestre de les darreres generacions d'historiadors del Baix Llobregat.

L'obra de Jaume Codina, vista en el seu conjunt, va representar un revulsiu per a la història local, conreada tradicionalment a Catalunya. La seva formació universitària li va permetre de renovar els estudis locals, en el doble vessant de l'aparell teòric i metodològic, mentre que l'arrelament a la terra nadiua explica la passió amb què rescatà el passat del seu petit país, el delta del Llobregat. Jaume Codina formava part del grup d'historiadors que introduí a Catalunya la Microhistòria, treballada des d'una visió molt personal, i escrigué obres que constitueixen referents ineludibles, com *La Gent del Fang* (1966), *Com neix un poble* (1969) i *A Sant Boi de Llobregat, segles XIV-XVII* (1999). Tot i així, la seva investigació més acadèmica fou *El Delta del Llobregat i Barcelona. Gèneres i formes de vida dels segles XVI al XIX* (1971), la tesi doctoral dirigida per Joan Vilà Valentí, un assaig de geohistòria en que aplicà magistralment els mètodes quantitius i estadístics adaptats a l'esquema dels modes i formes de vida de Vidal de la Blache. En els seus darrers anys es dedicà a la explotació dels riquíssims fons documentals de l'Arxiu Parroquial de Sant Boi, que li permeteren oferir diverses investigacions en els camps de la demografia històrica i la reconstrucció de famílies. La mort el sorprengué en plena activitat, atès que estava gestant un treball d'investigació sobre els orígens santboians de la família Colom.

La vida de Jaume Codina integrà l'activitat intel·lectual amb l'activisme polític i social. Fou batlle del Prat de Llobregat de 1957 a 1964, càrrec del qual dimitiu per coherència amb el seu ideari i per fidelitat a la terra que volia defensar. Posteriorment va fundar el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i es convertí en un defensor a ultrança dels pobles del Baix Llobregat contra les agressions de l'exterior i en aglutinador del sentiment comarcalista.

En aquest breu escrit el recordem especialment perquè, com a historiador i arxiver, fou un investigador i un divulgador incansable dels arxius catalans, els més rics del món segons afirmava contínuament. A més del seu estimat arxiu parroquial de Sant Boi, el Dr. Codina estudià en particular l'arxiu diocesà i l'arxiu històric municipal de Barcelona, contribuint decisivament a revalorar el ric contingut de la documentació processal de les cúries episcopal i del veguer. En aquest sentit, col·laborà en l'edició de *Processos de l'Arxiu Diocesà de Barcelona* (1984), una obra clau de la descoberta d'aquesta classe de fons.

Jaume Codina i Vilà fou tècnic arxiver de l'Arxiu Nacional de Catalunya els anys 1983 a 1988, en l'etapa inicial de l'arxiu, i fruit del seu treball és l'*Inventari del fons Ventura Gassol de l'Arxiu Nacional de Catalunya* (1988), una obra important per a donar a conèixer els arxius personals que en aquells temps es comencaven a ingressar. El Dr. Codina es jubilà a l'ANC l'any 1988, i amb aquestes ratlles el director i el personal del centre li retem un sentit i merescut homenatge.

Josep Fernández Trabal

ÀREA DELS FONS DE L'ADMINISTRACIÓ

(novembre 2006 - febrer 2007)

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ AUTONÒMICA

Generalitat de Catalunya (Segona República)

Monografies *Divisió territorial de Catalunya per vegueries, comarques i municipis. 1936*; i *Els pressupostos municipals de Catalunya. Regió 4a. 1937* (1936-1937), 0,1 metres lineals. Donació. Accés lliure. [fons 1, ingrés 2043]

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya

Llistats de nòmina (1981-1990), 4,7 metres lineals. Base de dades Access amb 91 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Accés restringit. [fons 492, ingrés 2068]

Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Expedients de contractació d'obres d'infraestructura del transport per carretera (1980-1990), 59 metres lineals. Base de dades Access amb 67 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Accés restringit. [fons 352, ingrés 2015]

Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Expedients de contractació d'obres de la xarxa de ferrocarrils metropolitans (1979-1990), 22,8 metres lineals. Base de dades Access amb 262 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Accés restringit. [fons 352, ingrés 2016]

Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Expedients de contractació d'obres de la xarxa de ferrocarril de titularitat autonòmica (1979-1990), 14,5 metres lineals. Base de dades Access amb 178 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Accés restringit. [fons 352, ingrés 2017]

Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Expedients de contractació d'obres de les xarxes de ferrocarrils de titularitat d'altres administracions (1980-1990), 6,5 metres lineals. Base de dades Access amb 62 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Accés restringit. [fons 352, ingrés 2018]

Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Expedients de contractació d'obres d'infraestructures aeroportuàries (1983-1990), 0,3 metres lineals. Base de dades Access amb 8 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Accés restringit. [fons 352, ingrés 2019]

Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Expedients de contractació d'obres d'infraestructura de transport per cable (1985-1989), 0,6 metres lineals. Base de dades Access amb 29 registres. Transferits per l'Arxiu Central del Departament

de Política Territorial i Obres Públiques. Accés restringit. [fons 352, ingrés 2020]

President Pasqual Maragall i Mira (documentació institucional)
Diverses sèries documentals de gestió i d'explotació generades pel Gabinet del President (2003-2006), 78 metres lineals. Transferides per l'Arxiu Central del Departament de la Presidència. Accés restringit. [fons 749, ingrés 2055]

FONS D'INSTITUCIONS

Institut Escola

Recull de premsa fotocopiat i llibre *L'obra dispersa de Josep Estrella i Graells* (1979-1984), 0,1 metres lineals. Base de dades GANC amb 1 registre. Donació de Josep M. Ribera i Faig. Accés lliure. [fons 57, ingrés 2023]

Serveis Tècnics d'Agricultura

Memòria i informe (1934-1938), 0,1 metres lineals. Base de dades GANC amb 2 registres. Donació de Josep Pujol i Andreu. Accés lliure. [fons 487, ingrés 2024]

Cambra Agrària Local d'Horta

Diferents sèries documentals generades per la Cambra agrària i l'Hermandad de labradors y ganaderos (1914-1991), 3,2 metres lineals. Base de dades Access amb 147 registres. Transferides per l'Arxiu Central del Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural. Accés lliure. [fons 732, ingrés 2071]

Junta Electoral Provincial de Barcelona

Sobres de les meses electorals de les eleccions al Parlament de Catalunya (2006), 100 metres lineals. Relació de meses ordenada per municipi, secció i mesa. Transferits per la Junta Electoral Provincial de Barcelona. Accés Restringit. [fons 314, ingrés 2014]

Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. FGC

Documentació gràfica (1900-1990), 50 metres lineals. Relació de contingut. Transferida per Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya, FGC. Accés lliure. [fons 757, ingrés 2067]

COL·LECCIONS

Col·lecció de propaganda electoral

Propaganda electoral i cartells de partits polítics per al referèndum sobre la Constitució Europea, de 20 de febrer de 2005. 0,1 metres lineals. Donació de diferents partits polítics. Accés lliure. [fons 226, ingrés 2069]

Col·lecció de propaganda electoral

Propaganda electoral i cartells de partits polítics per al referèndum sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, de 18 de juny de 2006, i de les eleccions autonòmiques d'1 de novembre de 2006. 0,1 metres lineals. Donació de diferents partits polítics. Accés lliure. [fons 226, ingrés 2070]

ÀREA DELS FONS HISTÒRICS

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Germanor de Noies Guies

Documentació dels òrgans de govern, activitats de formació de caps, textos pedagògics, informes i agrupaments [1964- 1967]. 0,1 m

Minyons Escoltes de Catalunya

Documentació de la Delegació Diocesana d'Escoltisme, d'activitats, publicacions i fulletons. 1951 - 1975. 0,1 m

Guies Sant Jordi de Catalunya

Òrgans de Govern, activitats, permisos, estatuts, fitxes d'associats i consiliaris. Documentació del Secretariat Internacional de Guies i Exploradores Catòliques. 1960 - 1966. 0,1 m

Guiatge Català

Documents de les II Jornades de Caps d'Agrupament d'associacions obertes a Can Vila de Parets del Vallès. 23-26 de juny de 1966. Inclou documents de Noies i Nois Escoltes (NINE). 1966 - 1967. 0,1 m

Fundació Comunicació Gràfica

Revistes i altre material gràfic. 1980 - 2006. 8,5 m.

Hospital Evangèlic de Barcelona

Memòries anuals, butlletí d'informació i 2 monografies sobre l'Hospital. 1909 / 1995. 0,2 m

Cámara de Corredores de Algodón Hilado

Actes d'assemblees generals, arbitratges, estatuts, circulars, correspondència, comptabilitat, estadístiques del preu del cotó, biblioteca i hemeroteca. 1919 - 2002. 10,4 m

FONS D'EMPRESES

Editorial Juventud, S.A.

Documentació comptable, de producció del llibre, legislativa i de difusió. 1930 / 1980. 16,8 m

Albert Hermanos, S.A.

Documents comptables, correspondència comercial, gestió del personal, proveïment i producció i activitats comercials. 1930 - 1980. 50 m

Arañó y Cia, S.A.

Documentació constitutiva, de gestió del patrimoni, comptabilitat, producció, gestió del personal, assumptes jurídics i correspondència comercial. [1800 - 1980]. 17,6 m

FONS FAMILIARS I PATRIMONIALS

Família Vila.

Documents sobre la Casa Pia fundada pel Reverend Josep Vila de Sant Martí de Centelles; documents personals familiars. [1800 - 1950]. 0,1

Família Carafí

Quaderns amb receptes per fer colors d'indianes, resguards, passis i correspondència. [1784 - 1826. 0,1 m

Llinatge Rialp

Documentació relativa al patrimoni de les Gunyoles i Vilafranca del Penedès. [1800 - 1900]. 0,3 m

Família Carreras

Manuscrit "Real Patrimonio de Cataluña. Baylía de Tayá. Libro que nota los derechos que percibe Dn. José Carreras, administrador de dicha baylia..." 1829 - 1831. 0,1 m.

Família Gil

Llibres de comptabilitat del patrimoni familiar (diaris, llibres majors i llibres de caixa). 1850 – 1920. 1.25 m.

Mas Agell de Llinars del Vallès
27 pergamins. [1500 – 1650].

Llinatge Mercader, comtes de Bell-lloc
246 lligalls, 146 manuscrits i 333 pergamins que contenen documentació familiar i patrimonial dels llinatges Bell-lloc, Mercader, Novell, Sadurní, Maris i famílies emparentades. [1100 – 1950]. 28,7 m.

FONS PERSONALS

Antoni Gutiérrez Díaz.

Biblioteca de temes polítics i socials. [Segle XX]. 10,5 m.

Ramon Rucabado i Comerma

Obra original, activitat social, biblioteca i material gràfic. [1800 – 1900]. 10,5 m.

Enric Maynés i Gaspar

Dossier sobre el II Congrés del Front Nacional de Catalunya. 1977. 0,1 m

Oleguer Bellavista i Bou

Documentació personal i familiar, obra original, correspondència i d'activitat professional com a prevere i rector de diferents parròquies del Baix Llobregat. Arxiu fotogràfic. [1940 – 1979]. 0,9 m.

Pau Casals

Documentació procedent de Washington: visites a les Nacions Unides, mort de Pau Casals, organització i associacions musicals, correspondència amb músics i polítics, ajut als exiliats republicans, festivals, concursos i premis, concerts i programes. Arxiu fotogràfic i partitures musicals. [1895 – 1973]. 23,6 m.

Joan Cervera i Batariu

Documents familiars, carnets, correspondència rebuda, butlletins, memòries, activitat associativa i biblioteca, [1930 – 2006]. 5 m.

President Pasqual Maragall i Mira

Documentació personal, d'activitats polítiques i socials. Arxiu fotogràfic. [1957 – 2003]. 16,7 m.

Josep Puig i Cadafalch

Documentació personal i de les seves activitats polítiques i professionals. Documentació textual, biblioteca, plànols, dibuixos i fotografies [1867 – 1956]. 100 m.

Joan Jané i Paloma

Relat autobiogràfic (francès). [2005]. 0'1 m

Josep Vilaseca i Mogas

Documents sobre la pacificació de l'última guerra carlina o del centre (1875). 1875. 0,1 m.

Francesc Baucís i Tulla i Emília Quer Burgeler

Memòries de Francesc Baucís. Correspondència entre Francesc Baucís i Emília Quer durant la Guerra Civil. Original de les obres d'Emília Quer. [1936 – 2000]. 0,4 m

Isidre Caralt i Camp

Tres cartes enviades des del Front. 1938. 0,1 m

Victòria de los Ángeles

Documentació familiar i personal, activitat professional, actes protocol·laris, viatges, biblioteca i hemeroteca. [1930 – 2000]. 23 m.

Josep Maria Vilaseca i Marcet

Documentació d'activitats professionals, correspondència, gestió del patrimoni familiar, vida associativa, activitat jurídica i institucional, retalls de premsa, biblioteca i hemeroteca. [1930 – 2000]. 23 m.

Josep Maria Vallès i Casadevall

Documentació d'activitats polítiques al Parlament de Catalunya com a membre de Ciutadans pel Canvi. 1999 – 2003. 1,8 m.

COL·LECCIONS

Col·lecció de manuscrits de l'ANC

“Cuaderno de Bitácora para uso del Bergantil Guleta Presnitivas, su capitán Dn. José Runes Mitjans para el viaje que se ha de emprender para Montevideo con diez individuos de la tripulación...” Barcelona, 8 de febrer de 1854.

“Censos...” Llibre de pagaments i cobraments de pensions de censos emfitèutics de Barcelona. 1849 – 1867.

Col·lecció d'impresos de l'ANC

“Real Cédula de S.M. y señores del Consejo por la qual se manda guardar y cumplir el reglamento inserto....para la enagenación de los bienes raíces pertenecientes a establecimientos piadosos....”. 1800

“Aunque la providencia que circulé en oficio de 24 de noviembre último...”. Sobre les alienacions de béns de l'Església. Signat per Blas de Aranza a Barcelona. 8 de juny de 1802.

Col·lecció de monografies de Narcís Bagaña.

40 títols de temàtica diversa, especialment relacionada amb Catalunya, religió, història i literatura.

ÀREA DELS FONS D'IMATGES, GRÀFICS I AUDIOVISUALS

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Fons d'Associacions de L'ANC/Quartet Filharmonia:

1 cd amb enregistrament de música antiga espanyola feta per la BBC l'any 1954 a Barcelona.

Quinta de Salut l'Aliança: 33 positius b/n sobre instal·lacions i activitats de la institució.

Hospital Evangèlic de Barcelona: 1 CD i 1 DVD

que contenen la història gràfica de la institució.

FONS FAMILIARS I PATRIMONIALS

Fons Familiars i patrimonials de l'ANC:

250 positius de caire familiar procedents de diverses persones tutelades per Aspanias.

FONS PERSONALS

Fons personals de l'ANC/ Francesc i Jacint Batlle i Rovirosa: 14 negatius b/n.

Joan Fontanillas i Ginebreda:

Plaques de vidre estereoscòpiques (513 negatius b/n, 622 positius b/n i 24 positius color) preses per aquest fotògraf amateur i corresponents a activitats familiars i quotidianes, així com a l'exposició universal de 1929 i a fets polítics dels anys trenta (proclamació de la República, fets d'octubre..).

Joan Torra-Balari-Lavallol:

fotografies, diplomes i cartells.

Ramon Rucabado i Comerma:

46 positius b/n, 27 plànols, 723 gravats i 11 diplomes. Cal destacar-hi una col·lecció d'aques.

Victoria de los Angeles:

19 negatius b/n, 1268 positius b/n, 196 positius color, 26 diapositives, 1 diploma, 2 cintes magnetofòniques, 26 cassets, 21 vídeos i 1 CD, referent a la seva activitat professional com a cantant d'òpera. Hi abunden els retrats.

Feliu Marimon i Carol:

21 positius b/n entre els quals destaquen les fotografies de l'enterrament de Feliu Marimon (maig de 1937).

Joan Cervera i Batariu: 7 cartells, 30 discos i 1 casset.

Oleguer Bellavista:

10 negatius b/n, 118 negatius color, 3.425 positius b/n, 199 positius color, i una petita col·lecció de bitllets, cromos i estampes.

Pere i Teresa Melgosa i Cunillera:

28 segells i 6 bitllets dels temps de la Guerra Civil.

Josep Puig i Cadafalch:

1954 negatius vidre b/n, 454 negatius plàstics b/n, 354 diapositives vidre, 89 diapositives color, 3.099 positius b/n, 1.500 plànols i 1500 dibuixos tècnics.

FONS D'EMPRESES

Fuerzas Hidroeléctricas del Segre, S.A.: 7 positius b/n i 3 positius color sobre l'activitat social de l'empresa a Oliana.

COL·LECCIONS

Col·lecció de documentació sonora de l'Arxiu Nacional: 62 enregistraments sonors en cintes obertes, destacant-hi algun material de la República i la Guerra Civil

Col·lecció de cartells de l'ANC. 4 cartells sobre previsió d'accidents laborals publicats vers 1925-1937.

Col·lecció de bans de l'ANC: 1 ban de l'Ajuntament de Tarragona per a la crida de la lleva de 1938.

El Museu Municipal acull l'exposició dels papers confiscats a Salamanca. *El Vallenc*, 01.10.2006

L'ANC revisa la Guerra Civil a partir de las vivencias de la gente. *El País*. 07.10.2006.

L'Arxiu Nacional exposa testimonis de la Guerra Civil. *Avui*. 07.10.2006.

El Constitucional avala de nuevo la devolución de los "papeles" de Salamanca a la Generalitat. *La Vanguardia*. 10.10.2006.

El TC y los "papeles". *La Vanguardia*. 10.10.2006.

El Constitucional rechaza el recurso del PP sobre los "papeles de Salamanca". *El País*. 10.10.2006.

Rebutjat el primer recurs del PP pels papers de Salamanca. *El Periódico*. 10.10.2006.

Primer aval del Constitucional al retorn dels "papers de Salamanca". *El Punt*. 10.10.2006.

El TYC rechaza paralizar el traslado de los "papeles de Salamanca". *La Vanguardia*. 10.10.2006.

El Constitucional rechaza el recurso del PP contra los papeles de Salamanca. *La Rioja*. 10.10.2006.

Doktor Melchior i l'ANC. *Avui*. 11.10.2006.

Els "papers de salamanca" pendants ocupen 1.600 caixes. *Avui*. 30.10.2006.

Papers salvats a la UCI. *Avui*. 30.10.2006.

Els "papers", a Londres. *Avui*. 08.11.2006.

Archivo de Salamanca, segunda entre dos millones de documentos. *ABC*. 16.11.2006.

On anem? La Guerra Civil va ser això. *Presència*. 17-23.11.2006.

L'Arxiu Nacional de Catalunya acull cursos d'heràldica. *Diari de Sant Cugat*. 11.01.2007.

Cataluña cede a Salamanca documentos sacados del Archivo de la Guerra Civil. *ABC*. 16.01.2007.

El Gobierno dio a Cataluña papeles del Archivo de Salamanca que pertenecen a otras comunidades. *ABC*. 18.01.2007.

La Generalitat se siente engañada en una exposición del Archivo de Salamanca en la que colabora. *El País*. 19.01.2007.

El País Vasco vuelve a pedir a Cultura sus "papeles de Salamanca". *ABC*. 22.01.2007.

Els "papers" reben la visita del conseller de Cultura. *Diari de Sant Cugat*. 25.01.2007.

Calvo insiste, un año después, en la unidad del Archivo de Salamanca. *ABC*. 25.01.2007.

Els tècnics identifiquen uns dos milions de documents de catalans a l'Arxiu de Salamanca. *El Punt*. 28.01.2007.

No se correrá con el traslado de papeles de Salamanca. *La Gaceta*. 29.01.2007.

Los masones mantienen sus "papeles" en Salamanca. *La Vanguardia*. 31.01.2007.

Cultura assegura que tots els "papers de Salamanca" tornaran cap a final del 2007. *El Punt*. 31.01.2007.

La Comissió de la Dignitat critica el ministeri. *Avui*. 11.02.2007.

Calvo no posa data al retorn dels arxius. *Avui*. 17.02.2007.

Els "papers" encara hauran d'esperar. *Avui*. 16.02.2007.

El Congrés aprova que els “papers” tornin a la Generalitat aquesta legislatura. *El Punt*. 28.02.2007.

Memoria rota en Salamanca. *El País*. 07.03.2007.

Sense Fontserè i sense “papers”. *Avui*. 07.03.2007.

Reclamada la resta de papers de Salamanca. *Avui*. 08.03.2007.

La Comisión de la Dignidad pide a Calvo que no se demore la devolución de los “papeles”. *El País*. 09.03.2007.

Una exposició escorada hacia el PP. *El País*. 12.03.2007.

Valencia reclama dos cajas de los “papeles” de Catalunya. *La Razón*. 27.03.2007.

EXPOSICIONS

Guerra Civil a Catalunya. Testimonis i vivències. A la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya, del 6 d'octubre de 2006 al 28 de febrer de 2007. Valls, del 5 de maig al 10 de juny; Solsona, del 15 de juny al 14 de juliol.

El ferrocarril de Vilanova: primer pas de la connexió directa entre Barcelona i Madrid. A la seu de l'Arxiu Nacional de Catalunya, del 14 d'abril al 20 de maig de 2007.

Cartells de la Guerra Civil a Catalunya. Ripollet, del 29 de setembre al 10 d'octubre; El Masnou, del 15 de novembre al 10 de desembre. Tortosa, del 13 d'abril al 15 de maig de 2007.

Imatges de Catalunya (1936-1946) dels fotoperiodistes Brangulí. Lleida, del 23 d'abril al 31 de maig de 2007.

El retorn dels documents confiscats a Catalunya. Girona, del 24 d'octubre al 19 de novembre; Perpinyà, del 30 de novembre al 13 de desembre; Tarragona, del 22 de desembre al 21 de gener de 2007.

El retorn dels documents confiscats a Catalunya (versió reduïda). Sant Boi de Llobregat i Montblanc, del 6 de setembre al 17 de setembre; Sant Joan Despí i El Vendrell, del 20 de setembre a l'1 d'octubre; Gavà i Alcover, del 4 d'octubre al 15 d'octubre; Valls, del 18 d'octubre al 29 d'octubre; Sant Feliu de Llobregat i Cervera, del 15 de novembre al 26 de novembre; Tàrraga i Esparreguera, del 29 de novembre al 12 de desembre; Terrassa i Artesa de Lleida, del 15 de desembre al de 26 de desembre; Flix i Cerdanyola del Vallès, del de 29 de desembre al 14 de gener de 2007.

Sabadell i Falset, del 17 de gener al 28 de gener; Granollers i Vilafranca del Penedès, del 31 de gener al 11 de febrer; Vilanova i la Geltrú i Sentmenat, del 14 de febrer al 25 de febrer; Santa Perpètua de Mogoda i Vinaròs, del 28 de febrer a l'11 de març; Mollet del Vallès, del 14 de març al 25 de març; Reus, del 28 de març al 9 d'abril; Lloret de Mar i Solsona, del 14 d'abril al 23 d'abril; Santa Coloma de Farners i Balaguer, del 26 d'abril al 6 de maig; Cornellà i L'Espuga de Francolí, del 9 de maig al 20 de maig; la Bisbal d'Empordà i Tremp del 23 de maig al 3 de juny; L'Escala i Ripoll, del 7 de juny al 17 de juny; Puigcerdà i Cadaquès, del 20 de juny a l'1 de juliol; Tortosa i Figueres, del 4 de juliol al 15 de juliol de 2007.